

Katarzyna Ćwirynkało

**Spółeczne funkcjonowanie osób
z lekką niepełnosprawnością intelektualną
(w kontekście ich autonomii i podmiotowości)**

Toruń 2010

Recenzenci
dr hab. Zenon Gajdzica prof. Uniwersytetu Śląskiego
prof. zw. dr hab. Czesław Kosakowski

Redakcja i korekta
Janina Malinowska

Redakcja techniczna
Ryszard Mikulski

Książka wydana przy pomocy finansowej
Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie

© Copyright by **Wydawnictwo Edukacyjne „AKAPIT” s.c.**
Toruń 2010

ISBN 978-83-89163-63-9

WYDAWNICTWO EDUKACYJNE „AKAPIT” s.c.

87-100 Toruń, ul. H. Piskorskiej 12/23, tel. 56 648 55 53, fax 56 651 42 51

e-mail: info@weakapit.pl

Oferta wydawnicza oraz sprzedaż internetowa:

<http://www.weakapit.pl>

tel. 601 880 321

Skład komputerowy: BOWrtm, Druk: DRUK-TOR

SPIS TREŚCI

Wstęp	9
1. Niepełnosprawność intelektualna	13
1.1. Niepełnosprawność	13
1.2. Niepełnosprawność intelektualna jako jeden z rodzajów niepełnosprawności	16
1.2.1. Nazewnictwo	17
1.2.2. Definicje	20
1.2.3. Kryteria i klasyfikacje.....	26
1.3. Społeczny kontekst niepełnosprawności intelektualnej	34
2. Funkcjonowanie społeczne osób z niepełnosprawnością intelektualną lekkiego stopnia	39
2.1. Rozważania terminologiczne	40
2.2. Funkcjonowanie poznawcze	44
2.3. Funkcjonowanie w relacjach interpersonalnych	50
2.4. Funkcjonowanie w aspekcie umiejętności praktycznych	55
3. Autonomia osób z lekką niepełnosprawnością intelektualną	58
3.1. Autonomia – ustalenia terminologiczne	58
3.2. Warunki i wyznaczniki rozwoju autonomii	59
3.3. Stan dotychczasowych badań nad autonomią osób z niepełnosprawnością intelektualną	64
4. Podmiotowość osób z lekką niepełnosprawnością intelektualną	67
4.1. Podmiot i podmiotowość – wybrane ujęcia	67
4.2. Podmiotowość osób z niepełnosprawnością intelektualną – przegląd stanowisk i badań	70
4.3. Idea podmiotowości w kształceniu	72
5. Metodologia badań	74
5.1. Problematyka badań własnych	74
5.2. Metody, techniki i narzędzia badań	78

6. Teren, organizacja badań i charakterystyka badanych osób	85
6.1. Organizacja i teren badań	85
6.2. Charakterystyka badanej populacji	86
6.2.1. Uczniowie z lekką niepełnosprawnością intelektualną	86
6.2.2. Nauczyciele szkół specjalnych	89
6.2.3. Rodzice i sytuacja rodzinna uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną	91
7. Autonomiczne funkcjonowanie uczniów z lekkim stopniem niepełnosprawności intelektualnej	98
7.1. Ocena własnej samodzielności przez uczniów	99
7.2. Orientacja w otoczeniu	103
7.3. Czynności życia codziennego	104
7.4. Poruszanie się w przestrzeni	107
7.5. Spędzanie czasu wolnego	107
7.6. Praca zawodowa	109
7.7. Niezależność ekonomiczna	112
7.8. Ogólne poczucie autonomii	114
7.9. Podsumowanie wyników badań	116
8. Podmiotowość w interakcjach z uczniami z lekką niepełnosprawnością intelektualną	117
8.1. Poczucie bycia podmiotem w relacjach z nauczycielami i rodzicami uczniów z lekkim stopniem niepełnosprawności intelektualnej	118
8.2. Podmiotowość jako norma postępowania z uczniami w opiniach nauczycieli szkół specjalnych	126
8.3. Podmiotowe traktowanie dzieci i młodzieży z lekką niepełnosprawnością intelektualną w wychowaniu rodzinnym	134
8.4. Podsumowanie wyników badań	136
9. Funkcjonowanie społeczne uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną	137
9.1. Funkcjonowanie w sferze poznawczej	137
9.2. Funkcjonowanie w relacjach interpersonalnych	146
9.3. Funkcjonowanie w zakresie umiejętności praktycznych	170
9.4. Podsumowanie wyników badań	177

10. Poczucie autonomii i podmiotowość uczniów z lekkim stopniem niepełnosprawności intelektualnej a ich funkcjonowanie społeczne	179
10.1. Poczucie autonomii uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną a ich funkcjonowanie społeczne	179
10.2. Poczucie podmiotowości osób z lekką niepełnosprawnością intelektualną a ich funkcjonowanie społeczne	181
10.3. Podsumowanie wyników badań	185
11. Synteza	187
11.1. Podsumowanie wyników badań	189
11.2. Implikacje wynikające dla kształcenia osób z lekką niepełnosprawnością intelektualną	194
Bibliografia	197